

קסה. האם יכול אדם להקנות נכסים שיפלו לו כשהוא גוסס?

אמרו בגמרא שאפילו לדברי רבי מאיר שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, אין יכול להקנות נכסים שיפלו לו כשהוא גוסס. [ולכך צריך הכתוב לחדש שהאב נאמן לומר זה בני בכור — כי אין בידו להקנות לו כל הנכסים שיפלו לו לעולם, שהרי אינו יכול להקנות לו נכסים שיפלו לו כשהוא גוסס]. יש למדים מכאן שנתנית מתנה או גט של גוסס אינן כלום. והתוס' (והריטב"א) הקשו על כך ופרשו שגוסס כל דבריו קיימים, אלא כאן מדובר בגוסס שנשתקק ואינו עומד בהכרתו, כסתם גוססים, ואין יכול ליתן כלום במצב זה. הלכך כמו כן אינו יכול להקנות עתה נכסים שיפלו לו באותה שעה.

דפים עח — עט

קסו. מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו, והלך הוא וקדשה. וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה וקדשה את עצמה — מה הדין?

מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה; אם שלו קדמו — קידושיו קידושין (שביטל בכך את שליחות השליח). ואם של שלוחו קדמו — קידושיו קידושין. ואם אין ידוע — שניהם נותנים גט. ואם רצו — אחד נותן גט ואחד כונס. וכן הדין באשה ששלחה שליח לקדשה והלכה וקדשה עצמה.

דף עט

קסז. א. בת שקדשה אביה וקדשה היא את עצמה אחריו בו ביום, ועתה היא בוגרת, ואין ידוע אם בגרה לאחר קידושי אביה או קודם לכן — מה דינה?

ב. כאשר יש ספק על שינוי במצבו של גוף מסוים, אימתי הוא התרחש — האם ומתי יש לילך אחר המצב הנוכחי של אותו גוף?

א. בת שקדשה אביה ואחר כך קדשה את עצמה, ועתה היא בוגרת, ואין ידוע אם היתה בוגרת בשעת קידושי האב אם לאו — נחלקו רב ושמואל האם חוששים לקידושי האב. ופירשו בגמרא מחלוקתם;

אם קידשה אביה בתוך ששה חדשים מעת תחילת היותה נערה — ודאי יש להניח שלא היתה בוגרת באותה שעה, וקידושי אביה קידושין לדברי הכל.

א. לפרש"י, אפילו נמצאו בה סימני בגרות בתוך ששה, יש להחזיקה נערה עד לשעה שנמצאו. ותוס'—ישנים כתבו שלעולם לא תמהר לבגור תוך ששה.

ב. נראה שנחלקו הראשונים בתוך ששה, האם קידושי האב קידושין ודאיים הם, משום חזקת נערות, או חוששים לחומרא הן לקידושי האב הן לקידושי עצמה.

אם קידשה אביה לאחר ששה חדשים — הרי יצאה כבר מנערות לבגרות ואין קידושי אביה כלום. אין ידוע אם עברו ששה חדשים אם לאו — אפילו לרב הרי זה ספק (עפ"י ראשונים). והריטב"א צדד שמא גם בזה חולקים.

לא נחלקו אלא ביום השלמת ששת החדשים; לדברי רב אין לחוש לקידושי האב, שהרי בוגרת לפנינו.

ולדברי שמואל חוששים לקידושי שניהם, שמא עתה בגרה ובשעת קידושי האב עדיין היתה ברשותו, או שמא בגרה כבר בתחילת היום. מבואר בגמרא שאם היא מכחשת לאביה ואומרת בגרתי מקודם (מרש"י משמע קצת, אף קודם שמלאו ששה והתוס' חולקים) — אפילו לשמואל אין חוששים לקידושי אביה. לפירוש הרי"ד משמע שלפי המסקנא נחלקו רב ושמואל בין במכחשתו בין בשאינה מכחשתו. (ויש לפרש הטעם שאינה נאמנת — משום 'דבר שבערוה'). נחלקו אמוראים האם הלכה כרב (רב אשי) או כשמואל (אמימר). וכן עשה מעשה רב יוסף בן רב מנשיא מדוויל. והקפיד עליו שמואל). והסיקו הלכה כרב. כתבו התוס' שאם קידשה אביה בלבד ולא היא — מודה שמואל שאינה מקודשת, כי יש לומר העמידנה על חזקת פנויה כמו שהיתה מקודם. רק בגלל שנתקדשה אחר כך בעצמה וממה נפשך היא אשת איש, לכך אמר שמואל לחוש לקידושי האב.

ב. גוף שהיה במצב מסוים וחל שינוי במצבו, ואין ידוע מתי חל אותו שינוי — יש לילך אחר 'חזקה דמעיקרא' לומר לא נשתנה המצב המוחזק לנו מראש עד שעה שידענו שנשתנה. ואולם כשהמצב עומד להשתנות, כגון בגר הנערה ביום סיום תקופת הנערות — לדברי רב יש לילך אחר המצב הנוכחי. ושמואל חולק כנ"ל. לפר"י בתוס' משמע שגם חזקה העלולה להשתנות היא חזקה, מלבד אם הרגילות היא שהדבר נשתנה, כגון הבאת סימני בגרות שכרגיל כבר בבוקרו של יום הם באים. במקום שיש להחזיק הממון בחזקת בעליו הקודם, אפשר שאף לרב אין כח ביד 'חזקה דהשתא' להוציא ממון מחזקתו, וכדברי רבי יעקב בכותב כל נכסיו לאחרים וטוען שהיה שכיב מרע באותה שעה ועתה הוא בריא.

במקום שיש 'תרתי לריעותא' — כלומר מלבד העובדה שידוע לנו שהמצב נשתנה, ישנה חזקה אחרת הסותרת לחזקה דמעיקרא — מודה שמואל ש[לדברי חכמים] המצב הנוכחי הוא שקובע. כגון מקוה שנמדד ונמצא חסר, כל טהרות שנעשו על גביו למפרע, בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים — טמאות, שהרי חסר לפניך וגם העמד טמא על חזקתו לומר לא נטהר. וכן חבית יין שהיה הולך ותורם ממנה בכל שעה, ובדק ונמצאת חומץ — לדברי חכמים אין תרומתיו תרומות [מלבד ההפרשות שבתוך שלשה ימים שאין להסתפק בהם אם היה יין או חומץ]. ולדברי רבי שמעון אפילו ב'תרתי לריעותא' — ספק.

עוד בדין מקוה שנמדד ונמצא חסר — יתבאר אי"ה בנדה ב. (וע"ע לעיל טו).
ובדין מפריש מן החבית תרומה, ונמצאת של חומץ — ע"ע ב"ב צו.
הכותב כל נכסיו לאחרים וטוען שהיה שכיב מרע באותה שעה — ע' ב"ב קנג.

דפים עט — פ

קסח. מי שבא ממדינת הים עם אשה ובנים, או עם בנים ללא אשה — באלו אופנים צריך להביא הוכחה על יחוסם ובאלו אופנים אין צריך?

יצא עם אשתו למדינת הים, ובא הוא ואשתו ובניו ואמר: זו האשה שיצאה עמי ואלו בניה — אין צריך להביא ראיה לא על האשה (שכבר בדקה כשנשארה. רש"י. ומבואר בתוס' שאין לחוש שמא זו אשה אחרת אלא מניחים שזוהי אותה שיצאה עמו) ולא על הבנים. ופרשו בגמרא, בבנים קטנים הכרוכים אחריה, אבל בגדולים — צריך להביא ראיה על הבנים שהם שלה.

אמר: מתה שם ואלו בניה — מביא ראיה על הבנים, שהם בני אותה אשה. לפרוש ר"י, די שמביא ראיה שהם הבנים של אשתו שמתה, ואין צריך להוכיח שאותה אשה היתה מיוחסת, כי אין לחוש שלקח שם אשה אחרת אלא זו שיצא עמה [שהיא בדוקה משנשארה] זו היא שמתה.

יצא למדינת הים ללא אשה ובא ואמר אשה נשאתי במדינת הים ואלו בניה — מביא ראיה על האשה שהיא מיוחסת ואין צריך להביא ראיה על הבנים (שהרי כרוכים אחריה). 'מתה ואלו בניה' — צריך להביא ראיה על האשה (שהיא מיוחסת) ועל הבנים (שמאותה אשה הם).

בא עם אשה ובנים ואמר שהיו לו שתי נשים והאחת מתה ואלו בניה של זו החיה — מביא ראיה עליה שהיא מיוחסת, ועל הבנים שהם בניה. ואפילו כרוכים אחריה — כי שמא בניה של חברתה הם והיא גידלתם.

לדברי ריש לקיש אין סומכים על כך שהבנים כרוכים אלא לענין קדשי הגבול, אבל לא ביוחסין. ורבי יוחנן אמר: אפילו ביוחסין, שהרי סומכים על החזקות לכל דבר, אפילו לענין עונשי מלקות ומיתה.

א. התוס' הביאו ממסכת כתובות שלפי דעת תנאים אחרת, נאמן האב להאכיל בניו תרומה אפילו אינם כרוכים אחר אמם, ודלא כסוגיתנו.

ב. לפרש"י, לריש לקיש צריך להביא ראיה על הבנים לענין עבודת המקדש. רק לתרומה אין צריך. ולפירוש רבנו תם, בכלל 'קדשי הגבול' שאמרו כאן, היינו לכל דבר מלבד לסקול על ידי הוכחה זו.

דף פ

קסט. א. האם מענישים במלקות ובמיתה על פי חזקה? בן הבא על אמו, איזו הוכחה צריך להביא על כך שהוא בנה כדי לחייבם?

ב. רובא וחזקה — מה עדיף?

א. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: סוקלים ושורפים על החזקות. כדברי רבה בר רב הונא: איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית — נסקלים ונשרפים זה על זה. וכן מסרו בשם בר קפרא: מעשה באשה שבאה לירושלים ותינוק מורכב לה על כתיפה, והגדילתו, ובא עליה — והביאום לבית דין וסקלום, לא מפני שבנה ודאי אלא מפני שכרוך אחריה.

משמע בסוגיא שריש לקיש חולק על כך, שלכך לדבריו אין הוכחה ודאית ממה שהבנים כרוכים אחר האשה, שהיא אמם.

ב. רוב העומד מול חזקה דמעיקרא [כגון תינוק הנמצא בצד העיסה ובצק בידו; רוב תינוקות מטפחים הם ואולם העיסה עומדת בחזקת טהרה] — לדברי חכמים רוב עדיף, כי המיעוט כמי שאינו. ולדברי רבי מאיר — ספק, סמוך מיעוט לחזקה והורע לו הרוב.